

وضعیت واردات کالاهای حیاتی در ۵ ماه ابتدایی سال ۱۴۰۴ چه شواهدی ارائه می‌دهد؟

مستندات ضعف مدیریت منابع ارزی

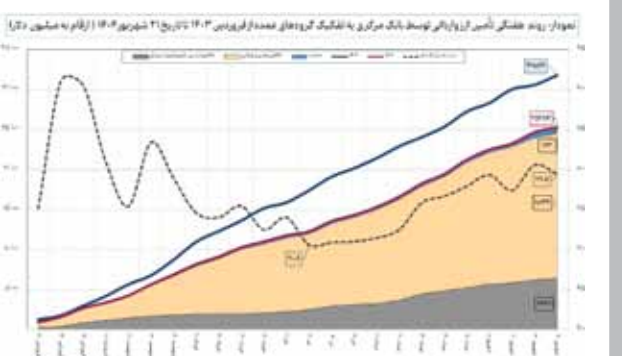

■ **تحلیل وضعیت میزان کل تأمین ارز وارداتی به مصارف سه‌گانه تا ۲۱ شهریورماه ۱۴۰۴**

توجه و حساسیت مستمر سیاست‌گذار به وضعیت واردات کالاهای اساسی، علاوه بر ارائه تصویری روشن از جریان‌های تجاری کشور، امکان پیش‌بینی برخی شاخص‌های کلان اقتصادی مانند تورم مصرف‌کننده در گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و همچنین شاخص‌های تولید را نیز فراهم می‌آورد. از سوی دیگر، وضعیت تخصیص ارز وارداتی شاخصی کلیدی برای سنجش کارآمدی سیاست‌های تجاری و ارزی کشور به شمار می‌رود؛ کیفیت تخصیص مذکور، بازتاب‌دهنده توان مدیریت منابع محدود ارزی و اولویت‌بندی سیاست‌گذار در تأمین کالاهای استراتژیک و مواد اولیه و واسطه‌ای تولید است.

بررسی روند هفتگی تأمین ارز وارداتی به تفکیک گروه‌های عمده تا ۲۱ شهریورماه، حاکی از آن است که در ۲۵ هفته نخست سال ۱۴۰۴، عملکرد تأمین ارز با افت معنادار نسبت به مدت مشابه سال گذشته مواجه بوده است. مطابق داده‌های این گزارش، مجموع ارز تأمین‌ی در این بازه زمانی به ۲۵٫۲ میلیارد دلار رسیده که در مقایسه با مدت مشابه سال ۱۴۰۳، کاهش ۶٫۵ میلیارد دلاری (معادل شکاف ۲۱ درصدی) را نشان می‌دهد.

شایان ذکر است در مقطع جنگ ۱۲ روزه این نسبت به ۷۰ درصد تنزل پیدا کرد. هرچند در هفته‌های پس از آن، بخشی از این افت ترمیم و جبران شد اما بازایی انجام‌شده تا رسیدن به سطوح قابل قبول نسبت به عملکرد تأمین ارز سال گذشته فاصله قابل توجهی دارد. از حیث کیفیت تخصیص منابع ارزی وارداتی، ترکیب ارز تخصیص‌یافته نشان می‌دهد اولویت‌دهی به برخی گروه‌های کالایی غیرحیاتی در شرایط محدودیت در دسترسی به منابع ارزی کافی، عملاً به ایجاد اختلال در زنجیره واردات کالاهای حیاتی منجر شده است. در مجموع کیفیت و میزان ارز تأمین‌ی برای واردات طی مدت یادشده، نشانه‌های نگران‌کننده‌ای از کاهش ۲۰ تا ۲۵ درصدی در عملکرد واردات در انتهای سال نسبت به عملکرد سال ۱۴۰۳ به دست می‌دهد. چنین افتی می‌تواند پیامدهای مستقیم بر شاخص‌های کلیدی اقتصاد کلان نظیر تورم محصولات غذایی و کشاورزی و پایداری زنجیره تأمین مواد اولیه و واسطه‌ای تولید در پی داشته باشد.

میانگین ارز تأمین‌ی جهت نیازهای وارداتی طی ۲۵ هفته ابتدایی سال ۱۴۰۴، ۱٫۰۶ میلیارد دلار بوده، در حالی که طی مدت مشابه سال گذشته، به طور میانگین هر هفته ۱٫۲۷ میلیارد دلار برای نیازهای وارداتی، ارز تأمین شده است. به این ترتیب، سطح تأمین ارز هفتگی با کاهش حدود ۱۶ درصد مواجه شده که نشان‌دهنده محدودیت محسوس در منابع ارزی قابل تخصیص به واردات است.

مهررداد بدرپاش

■ **تحلیل وضعیت تجارت خارجی کشور طی ۵ ماه ابتدایی سال ۱۴۰۴**

در ۵ ماه نخست سال ۱۴۰۴، ارزش صادرات غیرنفتی کشور حدود ۲۰٫۹ میلیارد دلار برآورد شده که نسبت به دوره مشابه سال گذشته کاهش ۶ درصدی را تجربه کرده است. در همین دوره، واردات کشور با کاهش شدیدی مواجه بوده و با کاهش ۱۶٫۳ درصدی در ارزش، به سطح ۲۳٫۲ میلیارد دلار رسیده است. روند کاهشی شدید مذکور در عملکرد تجارت خارجی کشور طی سال‌های ۱۳۸۵ تاکنون، بسیار کم‌سابقه بوده و نیازمند تدابیر جدی توسط سیاست‌گذار تجاری و ارزی است.

همچنین تحلیل نقشه واردات کشور طی مدت یادشده، نشان می‌دهد دولت به منظور تضمین پایداری تأمین کالاهای اساسی بویژه در حوزه غذایی و کشاورزی، ناگزیر بخشی از سهم وارداتی گروه‌های کالایی استراتژیک نظیر؛ ۱- ماشین‌الات، ۲- محصولات شیمیایی و ۳- قطعات خودرو را کاهش داده است.

جابه‌جایی در اولویت تخصیص منابع ارزی، هرچند در کوتاه‌مدت به حفظ امنیت غذایی و تأمین نیازهای فوری جامعه کمک می‌کند، آثار مخرب آن بر شاخص‌های کلیدی اقتصاد کلان بویژه «رشد اقتصادی»، «شاخص تولید بخش صنعت» و پایداری زنجیره تولید در نیمه دوم سال قابل پیش‌بینی است.

«وطن امروز» از افزایش قیمت‌ها و کاهش تقاضای محصولات کشاورزی گزارش می‌دهد

دلالتن، میدان‌دار بازار صیفی

در حالی که قیمت صیفی جات در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ بین ۴۰ تا ۱۰۰ درصد افزایش یافته، وزارت جهاد کشاورزی با تأکید بر عرضه مستقیم، به دنبال اصلاح زنجیره معیوب بازار است

گروه اقتصادی: در هفته‌های اخیر بازار صیفی جات با جهشی

بی‌سابقه در قیمت‌ها مواجه شده، به طوری‌که نرخ برخی اقلام مانند گوجه‌فرنگی، خیار و هندوانه نسبت به ماه‌های گذشته تا ۱۰۰ درصد افزایش یافته است. رشد ناگهانی قیمت در شرایطی رخ داده که نه تولید کاهش یافته و نه تقاضا به طور غیرعادی بالا رفته است. آنچه از دل این نوسانات بیرون می‌آید، نه یک اختلال مقطعی، بلکه نشانه‌ای از مدیریت بازار توسط دلالتن و واسطه‌هایی است که با ایجاد فاصله قیمتی میان تولیدکننده و مصرف‌کننده، سودهای کلان به جیب می‌زنند.

فاصله فاحش قیمت میوه و صیفی جات از مرز عت تا میدان و از میدان تا مغازه، سال‌هاست محل انتقاد کارشناسان و فعالان بخش کشاورزی است. در هر دولت، وزارت جهاد کشاورزی

وعده‌هایی برای اصلاح این روند داده اما در عمل نهنها مشکل حل نشده، بلکه پیچیده‌تر هم شده است؛ گاهی اصناف متهم شده‌اند، گاهی واسطه‌ها و گاهی تورم، حمل‌ونقل و... اما آنچه امروز در بازار دیده می‌شود، چیزی فراتر از یک اختلال مقطعی است: شکست سیاست‌های تنظیم بازار و نبود نظارت مؤثر.

اکبر فتحي، معاون برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی، در تازه‌ترین اظهارات خود، دلیل اصلی گرانی را «عدم عرضه مستقیم» عنوان کرده و از سازمان میادین شهرداری خواسته غرفه‌هایی برای تولیدکنندگان اختصاص دهد. او با اشاره به افزایش ۳۰۰ درصدی قیمت میوه در تهران، تأکید کرده محصولی که باغدار با قیمت ۵۰ هزار تومان می‌فروشد، در مغازه‌ها تا ۲۰۰ هزار تومان عرضه می‌شود. این فاصله قیمتی، نهنتها غیرمنطقی بلکه نشانه‌ای از تسلط واسطه‌ها بر بازار است.

وزارت جهاد کشاورزی در واکنش به این معضل، از آمادگی اتحادیه‌های تولیدی برای عرضه مستقیم خبر داده و طرح‌هایی مانند «روستا بازار» و توسعه میادین عرضه مستقیم را مطرح کرده است اما این راهکارها، در صورتی مؤثر خواهند بود که با همکاری نهادهای دیگر مانند شهرداری‌ها، وزارت صمت و اتاق

■ **وضعیت واردات کالاهای حیاتی در ۵ ماه نخست سال ۱۴۰۴**
همچنین تحلیل روند واردات کالاهای حیاتی طی ۵ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۴، نشان‌دهنده سطح تأمین قابل قبول در ۲ قلم کالای برنج سفید و دانه سویاست. با این حال، مازاد واردات ۲ قلم کالای گندم و روغن آفتابگردان نسبت به مدت مشابه سال گذشته، از ۲ حیث متفاوت می‌تواند آسیب‌زا تلقی شود.

درباره کالای گندم، مازاد واردات ۲۵۲ میلیون دلاری نسبت به سال گذشته، نشان‌دهنده عدم کفایت میزان خرید تضمینی گندم توسط دولت در سال جاری است. درباره مازاد ۴۷۹ میلیون دلاری واردات روغن آفتابگردان نسبت به سال گذشته نیز، لازم است احتمال انحراف و قاچاق به‌طور جدی مورد توجه قرار گیرد.

از سوی دیگر کسری ۴۶۶ میلیون دلاری در واردات کنجاله نسبت به سال گذشته و کسری ۱۸۰ میلیون دلاری در واردات ذرت دامی، نشانه‌های هشدارآمیزی درباره مشکلات جدی در تأمین خوراک دام طی ماه‌های آتی را برجسته می‌کند. همچنین کسری ۲۲۵ میلیون دلاری واردات گوشت گوساله نیز نیازمند توجه جدی سیاست‌گذار است.

کالای استراتژیک	وضعیت کسری / مازاد (میلیون دلار)	تغییر در واردات (میلیون دلار)
کنجاله و سایر آذغال‌های جامد	کسری	۴۶۶
گندم معمولی	مازاد	۲۵۲
شکر خام	کسری	۷۷
گوشت گوساله	کسری	۲۲۵
روغن دانه آفتابگردان	مازاد	۴۷۹
دانه سویا تراربخته	مازاد	۸۳
ذرت دامی	کسری	۱۸۰
برنج کامل سفید شده	مازاد	۳۱۲

■ **جمع‌بندی**

تحلیل وضعیت تخصیص ارز وارداتی و عملکرد واردات کالاهای اساسی، بویژه در زمینه پیش‌بینی روند واردات کشور تا پایان سال و ارزیابی چشم‌انداز تورم کالاهای اساسی در سید خانوار، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

عملکرد ۵ ماه ابتدایی سال ۱۴۰۴ در حوزه مذکور، نشان دهنده لزوم اهتمام جدی‌تر دولت چهاردهم به پایداری تأمین کالاهای مورد نیاز مصرف‌کننده و همچنین پایداری تأمین مواد اولیه و واسطه‌ای تولید صنعتی است.

مرور عملکرد یک‌ساله دولت چهاردهم بویژه پیامدهای ناشی از جنگ ۱۲ روزه، ضرورت اولویت‌بخشی به مدیریت کارآمد اقتصادی، سیاست‌گذاری ارزی و تجاری مؤثر و هماهنگ را برجسته‌تر ساخته است. در این چارچوب، پیش و بیش از هرگونه تمرکز بر منافع ملی در حوزه سیاست خارجی، اهتمام به سیاست‌گذاری صحیح ارزی و تجاری، شاخص‌های کلیدی عملکرد اقتصادی را شکل می‌دهد و باید در مرکز توجه سیاست‌گذار قرار گیرد.

کشاورزی موجب شده برخی محصولات ایرانی در بازارهای جهانی شناخته‌شده و پرتقاضا باشند. با این حال، در برخی اقلام نیز وابستگی وارداتی رو به افزایش است و نشان می‌دهد سیاست‌های خودکفایی در این حوزه هنوز به نقطه مطلوب نرسیده‌اند.

در بخش صادرات، سبب درختی یکی از مهم‌ترین اقلام صادراتی ایران به‌شمار می‌رود که به کشورهای روسیه، هند، پاکستان و عراق صادر می‌شود. خرما نیز جایگاه ممتاز خود را حفظ کرده و به کشورهای عربی، اروپایی و آسیای جنوب شرقی صادر می‌شود. میوه‌های استراتژیی مانند هلو، شلیل و آلو نیز در فصل برداشت به کشورهای همسایه صادر می‌شوند. همچنین پسته، زعفران و زرشک اگرچه در دسته خشکبار قرار دارند، از جمله محصولات کشاورزی با ارزش صادراتی بالا هستند که نقش مهمی در تراز تجاری ایران ایفا می‌کنند. در این میان، تقاضا برای میوه‌هایی مانند سیب درختی و پرتقال کله‌ش موسوسی دلشته‌است. مصطفی دلایی‌نژاد، رئیس اتحادیه باارفروشان اعلام کرد با وجود افزایش عرضه مرکبات و سیب درختی نسبت به سال قبل، استقبال مردم از این محصولات کمتر شده و الگوی خرید تغییر کرده است. مصرف‌کنندگان به جای خرید حجیم و هفتگی، به خریدهای خرد و چندباره در طول هفته روی آورده‌اند تا از فساد میوه‌ها جلوگیری کنند. از سوی دیگر، میوه‌هایی که قیمت آنها به‌طور مستقیم تحت تأثیر نوسانات ارزی و واردات است مانند موز با کاهش تقاضا مواجه شده‌اند. موز که طی سال‌های گذشته یکی از پرمصرف‌ترین میوه‌ها در بازارهای ایرانی است که عمدتاً از هند، اکوادور و فیلیپین وارد می‌شود، اناناس و نارگیل نیز به دلیل شرایط خاص رشد، از کشورهای گرمسیری وارد می‌شوند. صیفی جات خاص مانند فلفل دلمه‌ای رنگی و گوجه‌فرنگی گلخانه‌ای نیز در برخی فصل‌ها برای تنظیم بازار از ترکیه یا کشورهای عربی وارد می‌شوند. همچنین در شرایط خشکسالی یا کمبود تولید داخلی، واردات دانه‌های روغنی و سیب‌زمینی افزایش می‌یابد. نکته قابل توجه آن است که با وجود ظرفیت بالای تولید داخل، ضعف در زنجیره تأمین، نبود زیرساخت‌های صادراتی پایدار و تغییرات اقلیمی موجب شده برخی محصولات باکیفیت ایرانی کمتر در بازارهای جهانی دیده شوند. از سوی دیگر، وابستگی به واردات موز و برخی صیفی جات نشان می‌دهد سیاست‌های خودکفایی در این حوزه هنوز به نتیجه نرسیده و نیازمند بازنگری جدی در برنامه‌ریزی‌های کلان کشاورزی و تجاری کشور است.

■ **وضعیت صادرات میوه و صیفی جات**

بر اساس داده‌های رسمی منتشرشده در سال ۱۴۰۴، ایران همچنان در حوزه صادرات میوه‌و صیفی جات جایگاه قابل توجهی در منطقه دارد. تنوع اقلیمی، خاک حاصلخیز و گستره تولید

پنجشنبه ۲۷ شهریور ۱۴۰۴
وطن امروز | شماره ۴۴۱۴

اقتصادی

اخبار

قیمت گوشت کاهشی شد

وزیر جهاد کشاورزی روز گذشته در حاشیه جلسه هیات دولت، بدون اشاره به قیمت فعلی گوشت قرمز و نحوه نظارت بر بازار این محصول، اعلام کرد قیمت گوشت از روز سه‌شنبه تا امروز ۸۰ هزار تومان کاهش یافته است.

بر اساس خبری که پایگاه اطلاع‌رسانی دولت منتشر کرده، غلامرضا نوری قزلبچه در حاشیه جلسه هیات دولت اظهار نظر جالب‌توجهی درباره قیمت گوشت قرمز داشته است. گوشت قرمز در بازار، بر اساس مشاهدات میدانی از ۷۰۰ هزار تا یک میلیون تومان به فروش می‌رسد اما وزیر جهاد کشاورزی بدون اشاره به قیمت فعلی گوشت قرمز و نحوه نظارت بر بازار این محصول اعلام کرده: «از روز سه‌شنبه تا امروز چهارشنبه قیمت گوشت قرمز حدود ۸۰ هزار تومان کاهش یافته است.»

در صحبت‌های نوری به دلیل افزایش قیمت گوشت قرمز در بازار اشاره‌ای نشده است اما درباره این دلایل می‌توان به کاهش عرضه نهاده‌های دامی با قیمت مصوب، حذف یا واردات بسیار اندک گوشت قرمز در سال جاری و مناسب نبودن اقدامات تنظیم بازاری دولت اشاره کرد.

بنابر این گزارش، هر سال باید بخشی از کسری تولیدی بازار گوشت قرمز از مسیر واردات تأمین شود اما در سال جاری به‌یکباره و بدون برنامه‌ریزی قبلی، با توقف یا واردات بسیار محدود گوشت قرمز مواجه بوده‌ایم.

بازار کالاهای اساسی با مشکلات دیگری مانند تنظیم بازار برنج، نهاده و روغن نباتی نیز مواجه است که وزیر جهاد کشاورزی در حاشیه جلسه هیات دولت در پاسخ به سوالی درباره قیمت روغن نیز اظهار کرد: از آنجا که روغن مشمول ارز ترجیحی است، قیمت‌گذاری‌ها انجام شده و اگر جایی آن را بالاتر از قیمت مصوب شده به فروش رساند یا آن برخورد می‌کنیم؛ البته طی بررسی‌ای که هفته گذشته انجام دادیم چنین مسأله‌ای رخ نداده است.

نوری در ادامه افزود: همان‌طور که قبلاً هم اعلام کردم، برنج داخلی ارز ترجیحی در یافت نمی‌کند و مشمول قیمت‌گذاری نیست. ابزار ما فقط تأمین برنج خارجی با ارز ترجیحی است که آن را انجام می‌دهیم و در بازار موجود است. وی افزود: البته برای اینکه قیمت برنج داخلی به صورت غیرمعتارف افزایش پیدا نکند از ابزاری مثل کنترل سامانه‌های انباری و نظارت بر سامانه‌هایی که خرید عمده، انبارداری و فروش را انجام می‌دهند استفاده می‌شود و برای اینکه از رنج متعارف خود خارج نشود، چنین کنترل‌هایی وجود دارد. نوری همچنین با اشاره به اینکه بالای ۹۵ درصد مطالبات گندمکاران پرداخت شده است، اظهار کرد: قیمت گندم تا یکی‌دو هفته آینده مشخص می‌شود اما هنوز نمی‌توان قیمت دقیقی اعلام کرد.

■ ■ ■

هشدار اتحادیه طلا

درباره سکه‌های جعلی پارسیان

بازار سکه و طلا این‌بار نه با نوسان قیمت، بلکه با تهدیدی پنهان روبه‌رو است: سکه‌های پارسیان تقلبی با برندهای «ماربر»، «زردیس» و «کهنزاد» و کد استاندارد جعلی، بی‌سر و صدا وارد معاملات شده که اتحادیه طلا و جواهر نسبت به عواقب آن هشدار داد.

به گزارش تسنیم، در روزهایی که رکود و نوسان طلا و سکه بازار را با چالش‌های جدی روبه‌رو کرده، گزارش‌های جدید حاکی از ظهور یک تهدید تازه برای فعالان این صنف است: سکه‌های پارسیان تقلبی با برندهای شناخته‌شده و کد استاندارد جعلی، بی‌سروصدا در برخی معاملات رد و بدل می‌شود. بر این اساس اتحادیه طلا و جواهر با صدور اطلاعیه‌ای رسمی نسبت به مشاهده و شناسایی سکه‌های پارسیان تقلبی در بازار هشدار داد. این سکه‌ها که با برندهای «ماربر»، «زردیس» و «کهنزاد» تولید شده‌اند همگی دارای کد استاندارد جعلی متناسب به اصفهان هستند. اتحادیه به اطلاعیه خود خطاب به اعضا و همکاران صنفی اعلام کرد: «ضرورت دارد در فرآیند خرید، فروش و تعویض سکه‌های پارسیان، بویژه با برندهای یادشده، نهایت دقت و احتیاط صورت گیرد و از معامله اقلام مشکوک به تقلب خودداری شود.» مسؤولان اتحادیه تأکید کرده‌اند این هشدار برای جلوگیری از زیان فعالان بازار و حفظ اعتماد مشتریان صادر شده و از تمام واحدهای صنفی خواسته شده است با رعایت نکات ایمنی و بررسی دقیق مشخصات کالا، از گسترش این پدیده جلوگیری کنند.

■ ■ ■

واردات یک خودرو به ازای

سرمایه‌گذاری ۳۰۰ هزار دلاری در ایران

طبق اعلام سامانه جامع تجارت، از این پس سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانند بر اساس بند «ر» تبصره یک بودجه ۱۴۰۴ و به ازای هر ۳۰۰ هزار دلار سرمایه‌گذاری، یک دستگاه خودروی سواری نو تا سقف ۳۰ هزار دلار وارد کنند. در راستای اجرای تعویض‌نامه شماره ۵۰۷۰۳/ت.۵/۶۲۸۸۱ مورخ ۳ تیر ۱۴۰۴ هیأت وزیران، امکان ثبت‌سفارش خودروی سواری توسط سرمایه‌گذاران خارجی از محل بند «ر» تبصره یک ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۴ فراهم شد. بر این اساس، وضعیت نمایندگی جدیدی با عنوان «واردات خودروی سواری سرمایه‌گذاران خارجی از محل بند «ر» تبصره یک ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۴» در سامانه جامع تجارت ایجاد شده است. طبق اعلام سامانه، چرژبیت شرایط واردات از این مسیر به شرح زیر است: صرفاً کدهای تعرفه هشت‌رقمی اعلام‌شده در اطلاعیه مشمول ثبت‌سفارش هستند. ثبت شناسه کالا و دریافت تأییدیه خدمات پس از فروش از دفتر آمد و خدمات بازرگانی وزارت صمت الزامی است. امکان واردات تنها برای واحدهای دارای کارت بازرگانی معتبر فراهم است. محل تأمین ارز، مجوزهای صادرشده توسط سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران خواهد بود. به ازای هر ۳۰۰ هزار دلار سرمایه‌گذاری خارجی، امکان ثبت‌سفارش یک دستگاه خودروی سواری با حداکثر ارزش ۳۰ هزار دلار وجود دارد. ثبت‌سفارش منوط به بررسی و اعلام نظر دفتر صنایع خودرو و وزارت صمت، سازمان ملی استاندارد و سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران است. مهلت ثبت‌سفارش از این مسیر تا پایان سال جاری (۲۹ اسفند ۱۴۰۴) تعیین شده است.